

Seçil Köken Durgun
Seval Cambaz Ulaş

Manisa Celal Bayar University, Manisa-Turkey
secil_koken_@hotmail.com; seval.cambaz@hotmail.com

DOI	http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2019.14.2.1B0069	
ORCID ID	0000-0002-0426-0139	0000-0002-1580-850X
CORRESPONDING AUTHOR	Seçil Köken Durgun	

EBELİK/HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ BELİRLENMESİ

ÖZ

Bu çalışma ile Ebelik ve Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma kesitsel tiptedir. Araştırmanın evrenini Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik ve Hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur (N:927). Herhangi bir örneklem yöntemi kullanılmadan evrenin tamamına ulaşılması planlanmıştır. Araştırmaya katılım oranı %86.4'tür (n:801). Veri toplama formu, 16 sosyodemografik soru ve 38 maddeden oluşan toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum sorusundan oluşmuştur. Çalışmaya katılanların %70.5'i hemşirelik bölümü ve %41.1'i 1.sınıf öğrencisi idi. Hemşirelik öğrencilerinde ölçek puanı 105.86±20.91, ebelik öğrencilerinde ise 108.69±11.52'dir. Toplam ölçek puanı ile cinsiyet, yaş, sınıf, en uzun yaşanan yer, anne ve baba mesleği değişkenleri arasında istatistiksel açıdan fark bulunmuştur (p<0.05). Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma daha yakın oldukları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Cinsiyet Rollerini, Tutum, Ebelik, Hemşirelik

DETERMINATION OF ATTITUDES OF MIDWIFERY/NURSING STUDENTS TOWARDS SOCIAL GENDER ROLES

ABSTRACT

In this study, we aimed to determine the attitudes of midwifery and nursing students of Manisa Celal Bayar University School of Health Sciences towards social gender roles. The research is a cross-sectional type study. The population of the study consisted of midwifery and nursing students of the Faculty of Health Sciences (n:927). We planned to reach the entire population without any sampling method. The participation rate was 86.4% (n:801). The data collection form consists of 16 sociodemographic questions and the attitudes towards gender roles of 38 questions. 70.5% of the participants were in the nursing department and 41.1% were in first grade. This score was 105.86±20.91 in nursing students and 108.69±11.52 in midwifery students. There was a statistically significant difference between the total scale scores and the gender, age, class, the longest living place, mother and father occupation variables (p<0.05). It has been found that students are closer to the equitable attitude on gender roles.

Keywords: Social gender, Attitude, Gender Roles, Midwifery, Nursing

How to Cite:

Köken Durgun, S. ve Cambaz Ulaş, N., (2019). Ebelik/Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi, **Medical Sciences (NWSAMS)**, 14(2):93-103, DOI: 10.12739/NWSA.2019.14.2.1B0069.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeklerin toplum tarafından nasıl algılandığını, nasıl düşünüldüğünü ve nasıl davranmalarının beklendiğine ilişkin değerleri, yargıları ve rolleri açıklamaya yönelik çok boyutlu bir kavramdır. İçinde yaşanılan kültür tarafından etkilenmekte ve kültürden kültüre hatta aynı kültür içerisinde farklı sosyal gruplar arasında da değişkenlik gösterebilmektedir [1]. Toplumsal cinsiyet rolü ise, toplum tarafından belirlenmiş olan ve bireylerin yerine getirmeleri gereken beklentilerden oluşmaktadır. Bebeklikten itibaren özellikle yakın çevrenin etkisiyle şekillenmeye başlayan toplumsal cinsiyet rolleri, bireylerin yaşadıkları toplumların beklentisine uygun bir biçimde davranmaya zorlanmasıyla ve/veya özendirilmesiyle ortaya çıkmaktadır [2]. Ataerkil toplumlarda, eril bakış açısı toplumun tüm kurumlarına ve sosyal ilişki ağlarına sinerek kadınların aleyhinde işleyen bir toplumsal cinsiyet rejimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu rejimin dayanakları, cinsiyet hiyerarşisinde erkekleri kadınlardan daha üst düzeylerde tutan geleneksel normlar ve değerlerdir [3]. Bu konuda kadınlara ve erkeklere atfedilen toplumsal cinsiyet kalıp özellikleri değerlendirildiğinde; kadınlar ikinci planda ve erkeğin tamamlayıcısı konumundadır. Erkeklere verilen rollerin ise, ataerkil sistemdeki değerler sebebiyle daha önemli olduğu düşünülmektedir. Bu yönüyle toplumsal cinsiyet kalıp yargıları kadınlara ve erkeklere ilişkin ayrımcılığın, eşitsizliğin ve geleneksel tutumların devam etmesinde en önemli unsur olarak karşımıza çıkmaktadır [1]. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) içerisinde sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden bir tanesi toplumsal cinsiyet eşitliğidir [4]. Bu gerçek göz önüne alınarak, önemli kuruluşlar ülkemizde dahil olduğu, çeşitli ülkelerin toplumsal cinsiyet eşitliği verilerini sunmuştur. İnsani Gelişme Endeksi ve Endikatörleri Raporu'na (2018) göre; Türkiye toplumsal cinsiyet eşitsizliği endeksi sıralamasında 160 ülke arasında 69. sırada yer almaktadır [5]. Dünya Ekonomi Forumu'nun 2017 yılına ait verilerinin yayınladığı Küresel Cinsiyet Eşitliği Raporu'na göre ise; ülkemiz 144 ülke arasında 131. sırada yer almaktadır [6]. Bunun yanında son yıllarda yapılan araştırmalar eşitsizliğin en çok çalışma/fırsat eşitliği, kararlara katılım, seçme özgürlüğü, eğitim ve meslek seçiminde olduğu görülmüştür [1 ve 7]. Bu alanlardaki eşitsizlikler, kadınların toplumsal statüsünü olumsuz yönde etkilemektedir. Tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de toplumun kadınlara özgü belirlediği rol kalıpları nedeni ile eğitimden ve ekonomik kaynaklardan kadınlar eşit ölçüde faydalanamamakta, toplumsal ve ekonomik gelişmenin büyük bir kısmını etkilemelerine rağmen istenilen toplumsal statüyü elde edememektedirler [8]. Ancak günümüzde kadının eğitim düzeyinin yükseldiği ve çalışma yaşamına girdiği toplumlarda kadın ve erkeklerin üstlendiği geleneksel roller kadın lehine değişmeye başlamıştır [1].

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Ülkemizde toplumsal cinsiyet eşitsizliği, eğitimden çalışma yaşamına, sağlıktan karar mekanizmalarına katılıma kadar yaşamın her alanında ciddi boyutlardadır [7]. Temel bir insan hakkı olan sağlığın korunmasında ve sağlık hizmetlerine ulaşmada yetersizlik, eşitsizlik bu ayrımcılığın en dikkat çeken sonucudur [9]. Bu eşitsizlik, yalnızca kadınları ve kız çocuklarını değil, toplumun tüm kesimlerini etkilemektedir [7]. Toplumda refah ve barışın sağlanması, sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi ve kadının toplumsal statüsünün artırılabilmesi için sosyal yaşamın her alanına kadınların erkeklerle eşit bir biçimde katılımının sağlanması gerekmektedir. Özellikle eğitim seviyesinin yükselmesi, bireylerin toplumsal cinsiyet

rollerine çağdaş bir bakış açısı kazandırmaktadır. Üniversiteler gelecek neslin toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili yargılarını şekillendirebilecekleri en uygun kurumlardır [10]. Bu nedenle üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ve toplumsal cinsiyet algısının eşitlikçi ya da geleneksel bir yaklaşıma sahip olup olmadıkları önem arz etmektedir. Sağlık hizmet sunumunda önemli yeri olan ebe ve hemşirelerin meslek hayatına başlamadan önce toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısına sahip olmalarının önemli olduğu görüşünden yola çıkılarak bu çalışma, ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

3. MATERYAL VE METOD (MATERIAL AND METHODS)

Araştırma kesitsel tiptedir. Araştırmanın evrenini MCBÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik ve Hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur (N:927). Herhangi bir örneklem yöntemi kullanılmadan evrenin tamamına ulaşılması planlanmıştır. Araştırmaya başlamadan önce gerekli olan, kurum ve ölçek izni alınmıştır. Araştırmaya katılım oranı %86.4'tür (n:801). Araştırmanın verileri 16 maddeden oluşan "Veri Toplama Formu" ve "Zeyneloğlu (2011) tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ)" ile toplanmıştır. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilen 5'li likert tipinde olan TCRTÖ, geleneksel tutum maddeleri için tamamen katılıyorum "1" puan, katılıyorum "2" puan, kararsızım "3" puan, katılmıyorum "4" puan, kesinlikle katılmıyorum "5" puan alacak şekilde puanlandırılmaktadır. Eşitlikçi tutum maddeleri için ise; geleneksel tutum maddelerinin tam tersi bir puanlama yapılmaktadır. Ölçekten elde edilecek en düşük puan 38, en yüksek puan 190'dır. Ölçek toplam puan ortalamasına göre eşitlikçi ya da geleneksel tutuma sahip olduğu sonucuna varılmaktadır. TCRTÖ'nün Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı 38 madde için 0.92 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada TCRTÖ Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı 0.89'dur. Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde SPSS 15.00 for Windows programında sayı, yüzde dağılımı, ortalama ve standart sapma, en küçük ve en büyük değerler ile bağımsız gruplarda t testi ve One-Way ANOVA testinden yararlanılmıştır. Kabul edilen anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ 'tir.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA (RESULTS AND DISCUSSIONS)

Araştırma gurubunu oluşturan öğrencilerin yaş ortalamalarının 20.72 ± 1.92 olduğu, %16.7'sinin erkek öğrenci, %86.8'inin çekirdek ailede yaşadığı, %74.2'sinin kardeşinin olduğu ve %55.9'unun en uzun süre il merkezinde yaşadığı belirlenmiştir (tablo 1). Ayrıca öğrencilerin %70.5'ini hemşirelik bölümü, %41.1'ini birinci sınıflar oluşturmuştur. Öğrencilerin %43.4'ü Anadolu Lisesi mezunudur. Katılımcıların %75.2'si bölümlerini isteyerek seçtiklerini belirtirken, %56.6'sı bunda en önemli etkenin kolay iş bulma düşüncesi olduğunu belirtmiştir (tablo 2). Gelenekselleştirilmiş kadın işi olarak algılanan bakım verme uygulamalarındaki kadın oranı, meslek ile toplumsal cinsiyet kavramları arasındaki ilişki hakkında bizlere ipucu vermektedir [11]. Araştırmalar meslek seçimlerinin toplumsal cinsiyet kalıplarından, kadın ve erkeğe atfedilen geleneksel rollerden etkilendiğini göstermektedir [12]. Bu nedenle ebelik ve hemşirelik mesleği yüzyıllar boyunca kadın mesleği olarak tanımlanmış ve kadınlara özgü olarak kalmıştır. Dünyada daha eski olmakla birlikte; ülkemizde de hemşirelikte cinsiyet ayırımı ortadan kalkmış ve erkekler de yasal olarak hemşirelik mesleğinin bir üyesi olabilmişlerdir [13]. Sarı'nın (2011) erkek hemşire öğrenciler ile yaptığı araştırmada 29 öğrencinin 21'inin mesleğinin hemşirelik dışında bir isimle

tanımlanmasını istediği saptanmıştır [14]. Kahraman ve arkadaşlarının (2015) yürüttüğü nitel araştırmada erkek hemşirelerin fiziksel güç gerektiren alanlarda çalışması gerektiğini söyleyen hemşire adaylarının bulunduğu bildirilmiştir [13]. Bu bağlamda kanunlar önünde yaşanan olumlu gelişmelere rağmen, toplumsal cinsiyet tutumunun geleneksel yönde baskınlığının devam ettiği görülmektedir. Ebelik mesleğinde dünyada örnekleri olmasına rağmen; ülkemizde erkeklerin ebe olmasıyla ilgili düzenlemeler gerekmektedir. Güncel Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu (2018) incelendiğinde Ülkemizde var olan devlet ve vakıf üniversiteleri dahil toplam 48 ebelik bölümünden sadece 3'ünün (Ankara, Adnan Menderes ve Sivas Üniversitesi) program alım koşullarından "Bu programa yalnız kız öğrenciler alınacaktır" ibaresini kaldırdığı görülmektedir [15]. Bu bağlamda gün geçtikçe sahada karşılaştığımız erkek ebelere bakış açısı önem kazanmıştır.

Tablo 1. Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri
(Table 1. Defining characteristics of students)

Tanımlayıcı Özellik		Ebelik		Hemşirelik		Genel	
		Sayı (n)	Yüzde (%)	Sayı (n)	Yüzde (%)	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yaş	20 ve Altı	109	46.2	322	57.0	431	53.8
	21 ve Üstü	127	53.8	243	43.0	370	46.2
Yaş ortalaması 20.72±1.92 (Ort±Sd) (aralık:17-30)							
Cinsiyet	Kadın	236	100.0	431	76.3	667	83.3
	Erkek	-	-	134	23.7	134	16.7
Aile Tipi	Çekirdek	209	88.6	486	86.0	695	86.8
	Geniş	27	11.4	79	14.0	106	13.2
Kardeş Sayısı	Var	190	80.5	404	71.5	495	74.2
	Yok	46	19.5	161	28.5	207	25.8
En Uzun Yaşadığı Yer	İl	122	51.7	326	57.7	448	55.9
	İlçe	85	36.0	190	33.6	275	34.3
	Köy	29	12.3	49	8.7	78	9.7
Toplam		236	100.0	565	100.0	801	100.0

Tablo 2. Öğrencilerin bölüm ve meslek seçimi ile ilgili bazı özellikleri
(Table 2. Some of the characteristics about the department and career selection of the students)

Tanımlayıcı Özellik		Genel	
		Sayı (n)	Yüzde (%)
Bölüm	Ebelik	236	29.5
	Hemşirelik	565	70.5
Sınıf	1.Sınıf	329	41.1
	2.Sınıf	189	23.6
	3.Sınıf	157	19.6
	4.Sınıf	126	15.7
Mezun olduğu okul	Anadolu Lisesi	348	43.4
	Düz Lise	306	38.2
	Sağlık Meslek Lisesi	147	18.4
Mesleği isteyerek seçme durumu	Evet	602	75.2
	Hayır	199	24.8
Seçme nedeni	İş Bulma Kolaylığı	453	56.6
	Üniversite Yerleştirme Puanının Bu Bölüme Yetmesi	114	14.2
	İnsanlara Yardım Sağlayan Bir Meslek Olması	149	18.6
	Diğer	85	10.6
Toplam		801	100.0

Yıldırım ve arkadaşlarının (2014) ebelik öğrencilerinin erkek ebeve bakış açısını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmasında ebelik öğrencilerinin %43.1'inin, Şen ve arkadaşlarının (2015) aynı amaç ile gebeler üzerinde yaptığı çalışmasında ise %38.6'sının erkeklerin de ebe olabileceği fikrine katıldıkları belirlenmiştir [16 ve 17]. Bu oranlar ebelik mesleğinde süregelen toplumsal cinsiyet rolleri tutumu açısından sevindirici olsa dahi, ülkemizdeki toplumsal cinsiyet ayrımcılığının mesleğe olan etkisi açısından kültürel farklılıkları daha net göstermektedir. Tablo 3'te öğrencilerin "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum (TCRTÖ)" ölçeğinden aldıkları toplam ve alt boyut puanlarına ait tanımlayıcı istatistikler yer almaktadır. Öğrencilerin toplam ölçek puanı 106.70 ± 18.68 bulunmuştur. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının eşitlikçi yönde olduğu görülmektedir. Aydın ve arkadaşları (2016) hemşirelik öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada ölçek toplam puan ortalamasını 104.76 ± 12.67 olarak bulmuştur. Zeyneloğlu'nun (2008) çalışmasında da benzer olarak 102.00 ortanca değeri hesaplanmıştır. Bekleviç ve Kıran'ın (2017) araştırma görevlileri üzerinde yürüttüğü çalışmasında ise; bu puan 124.00 ± 3.88 bulunmuştur [18, 19 ve 20]. Bu çalışma toplumsal rollerin statülere bağlı olarak gelişen davranış kalıpları olduğunu kanıtlar niteliktedir [12]. Labor (2016) hemşireler ve ebeler üzerinde yürüttü çalışmada her bireyin toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun çalışma deneyimine, içinde bulunduğu ekibe, yönetici konumunda olan bireylere bağlı olduğunu ortaya koymuştur [21].

Toplumsal cinsiyette eşitlik denildiğinde, fırsatları kullanma, kaynakların ayrılması ve kullanımında, hizmetleri elde etmede bireyin cinsiyeti nedeniyle ayrımcılık yapılmaması ifade edilmektedir. Ülkemiz gibi ataerkil yapıdaki toplumlar temel alındığında erkek ve kız öğrenciler arasında toplumsal cinsiyet rolüne yönelik bir tutum farklılığı bulunması doğaldır. Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutum puanı 105.86 ± 20.91 , ebelik öğrencilerinin ise 108.69 ± 11.52 'dir. Literatürde yer alan, cinsiyet üzerinden tutum sonuçlarını gösteren çalışmalarda erkeklerin daha geleneksel bakış açısına sahip olduğu belirtilmiştir. Bu sonuç ülkemizdeki benzer çalışmalarda da dikkati çekmektedir [1, 14 ve 22]. Bu sebeple erkek öğrenci kabul etmeyen ebelik bölümü öğrencilerinin eşitlikçi yöne daha yakın puan almaları şaşırtıcı değildir. Ölçek alt boyutları (eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü) bölüm bazında karşılaştırıldığında, hemşirelik ve ebelik bölümleri arasında geleneksel cinsiyet rolü alt alanı arasında anlamlı fark saptanmamıştır. Diğer tüm alt alanlarda ise iki bölüm arasında anlamlı fark bulunmuştur. Eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolü alt alanlarında ebelik bölümündeki öğrencilerin ölçek puanı yüksek iken, evlilikte cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü alt alanlarında ise; hemşirelik bölümündeki öğrencilerin ölçek puanı anlamlı olarak yüksektir. Hemşirelik bölümündeki erkek öğrencilerin etkisini erkek cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rolü alt alanında görmek mümkündür ve benzer bulgular farklı araştırmalar ile de desteklenmektedir [23, 24 ve 25].

Tablo 3. Öğrencilerin bölümleri ile toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği alt boyut puanlarının karşılaştırılması
(Table 3. Comparison of department characteristics and gender roles attitude scale sub-dimension scores of the students)

Ölçek Alt Boyut ve Toplam Puanı	Min	Max	Ebelik	Hemşirelik	Genel	t	P
			Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS		
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	8	40	34.26±5.15	30.38±8.23	31.53±7.66	-6.699	0.00
Kadın Cinsiyet Rolü	8	40	24.66±3.27	23.58±5.22	23.90±4.75	-2.934	0.00
Evlilikte Cinsiyet Rolü	8	40	15.50±4.05	16.66±5.69	16.32±5.29	2.859	0.00
Geleneksel Cinsiyet Rolü	8	40	21.01±5.18	20.83±6.32	20.88±6.00	-0.385	0.70
Erkek Cinsiyet Rolü	6	30	13.25±4.18	14.39±5.27	14.05±5.00	2.939	0.00
TCRTÖ	38	190	108.69±11.52	105.86±20.91	106.70±18.68	-1.956	0.05

*Student t Testi

Araştırmada yaş ve sınıf değişkeni ile tutum puanı arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$) (tablo 4). Yaşı daha büyük ve son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutum puanı ortalamasının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bekleviç ve Kıran'ın (2017) araştırmasında da yaşı daha büyük olan katılımcıların toplumsal cinsiyet tutum puanı daha yüksek (eşitlikçi) ve anlamlı fark yarattığı bulunmuştur. Uji ve arkadaşlarının (2006) araştırmasında ise yaşın toplumsal cinsiyet eşitliğinde anlamlı bir değişken olmadığı vurgulanmıştır [20 ve 26]. Aydın ve arkadaşlarının (2016) araştırmasında, toplumsal cinsiyet tutum puanı ile sınıf değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmamışken, Atış'ın (2010) ebelik ve hemşirelik öğrencilerine ilişkin yaptığı benzer araştırmada, toplumsal cinsiyet ölçeği toplam puan ortalaması (birinci sınıf:148.28, dördüncü sınıf:157.14) ile alt boyut puan ortalamalarının son sınıf öğrencilerinde daha yüksek olarak bulunduğu bildirilmiştir [18 ve 27]. Öngen ve Aytaç'ın yaptığı araştırmada da benzer şekilde dördüncü sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarının diğer sınıflara göre daha yüksek olduğu bildirilmiştir [25]. Uzun ve arkadaşlarının (2017), yaptıkları araştırmada toplumsal cinsiyet eğitiminin katılımcıların toplumsal cinsiyet algılarını ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını olumlu yönde etkilediğini bildirmiştir [28]. Alınan sonuçlar yaş ve eğitim değişkeninin bir sonucu olarak değerlendirilmektedir. Hemşirelik/ebelik eğitimi sırasında da toplumsal cinsiyet ayrımcılığı ile ilgili dersler ve eğitimler verilmektedir. Bu bulgu ile sağlık alanındaki eğitimin öğrencilerin toplumsal cinsiyet tutumlarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Araştırmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının farklı olduğu belirlenmiştir. Kız öğrencilerin TCRTÖ toplam puanı daha yüksektir ($p<0,05$). Üniversitelerde öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum ve bakış açılarını belirlemek amacıyla yapılan araştırmalar incelendiğinde; erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel tutuma sahip oldukları görülmektedir [19, 22, 24, 29 ve 30]. Bu sonuçlar, araştırma bulgularımızla benzerlik göstermektedir. Aynı zamanda ebelik bölümü öğrencilerinin TCRTÖ toplam puanı hemşirelik bölümüne göre daha yüksek bulunmuştur. Ancak bu fark anlamsızdır ($p>0.05$). Hemşirelik bölümündeki erkek öğrencilerin TCRTÖ toplam puanını geleneksel yönde etkilediğini söylemek mümkündür. Literatürde bu bulguyu destekleyen çalışmalara rastlanmaktadır [1, 14 ve 22].

Tablo 4. Öğrencilerin bazı özellikleri ile toplam tutum puanlarının karşılaştırılması
(Table 4. Comparison of some characteristics and total attitude scores of students)

Tanımlayıcı Özellik	Ebelik (n:236)			Hemşirelik(n:565)			Genel (n:801)				t/p*
	Ort±SD	Min	Max	Ort±SD	Min	Max	Ort±SD	Min	Max		
Yaş											
20 ve Altı	107.76±1 0.38	83	136	103.72± 23.78	38	190	104.74± 21.27	38	190	t:- 3.21 0.00	
21 ve Üstü	109.49±1 2.41	79	134	108.70± 15.95	54	158	108.97± 14.81	54	158		
Cinsiyet											
Kadın	108.69±1 1.52	79	136	104.62± 19.25	38	158	109.86± 25.18	38	158	t:- 2.15 0.03	
Erkek	-	-	-	109.86± 25.18	38	190	106.06± 17.03	38	190		
Bölüm											
Ebelik	108.69±1 1.52	79	136	-	-	-	108.69± 11.52	79	136	t:- 1.95 0.05	
Hemşirelik	-	-	-	105.86± 20.91	38	190	105.86± 20.91	38	190		
Sınıf* 2<1<3<4											
1.sınıf	106.78±1 0.87	83	132	104.59± 22.91	38	180	104.17± 21.94	38	180	f:5.8 6 0.00	
2.sınıf	107.56±1 0.73	79	136	102.67± 25.26	38	190	105.16± 20.49	38	190		
3.sınıf	111.60±1 1.09	90	129	107.55± 11.86	75	155	108.84± 11.74	75	155		
4.sınıf	110.60±1 3.56	83	134	112.48± 13.76	88	152	111.84± 13.67	83	152		
En Uzun Yaşanılan Yer											
il	107.95±1 0.93	83	129	108.10± 16.30	38	155	105.24± 20.99	38	190	t:- 2,59 0.01	
ilçe/köy	109.49±1 2.13	79	136	104.23± 23.62	38	190	108.54± 15.07	38	152		
Aile Tipi											
Çekirdek	108.55±1 1.61	79	136	105.74± 20.07	38	161	106.58± 17.99	38	161	t:- 0.42 0.66	
Geniş	109.77±1 0.95	95	128	106.62± 25.60	54	190	107.42± 22.77	54	190		
Kardeş Varlığı											
Var	109.04±1 1.72	79	136	106.37± 20.08	38	190	107.22± 17.87	38	190	t:- 1.35 0.17	
Yok	107.26±1 0.67	83	129	104.59± 22.87	38	180	105.18± 20.79	38	180		
Mezun Olduğu Lise											
Düz Lisesi	108.74±1 0.26	83	136	103.64± 23.03	38	180	106.69± 18.65	38	180	t:0.0 1 0.60	
Sağlık Meslek Lisesi	107.55±1 1.65	83	134	109.94± 16.72	54	190	106.71± 18.88	38	139		
Anne Eğitim Durumu											
Ortaokul ve Altı	113.54±1 0.50	89	134	109.33± 26.73	38	180	108.18± 18.34	38	190	t:3.8 6 0.00	
Lise Ve Üzeri	108.23±1 1.47	79	136	107.38± 18.63	38	190	102.40± 19.02	38	148		
Baba Eğitim Durumu											
Ortaokul ve Altı	104.33±1 0.59	89	122	103.65± 35.77	38	180	110.05± 15.48	38	190	t:4.0 5 0.00	
Lise ve Üzeri	110.16±1 1.55	79	136	109.98± 17.49	38	190	103.91± 17.94	38	152		
Mesleği İsteyerek Seçme Durumu											
Evet	109,31±1 1,46	79	136	103.76± 22.07	38	190	105.40± 19.69	38	190	t:- 3.43 0.00	
Hayır	106,79±1 1,61	87	137	112.19± 15.35	76	158	110.61± 14.54	76	158		

*Student t Testi, One Way ANOVA Testi

** Post test sonucuna göre fark 4. sınıflardan kaynaklanmaktadır

Araştırmada öğrencilerin aile tipinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puanları açısından istatistiksel olarak anlamsız olduğu bulunmuştur ($p>0.05$). Aynı zamanda öğrencilerin en uzun süre ilçe ve köyde yaşayanların TCRTÖ toplam puanı ilde yaşayanlardan daha yüksek bulunmuştur. Bu fark anlamlıdır ($p<0.05$). Gönenç ve arkadaşlarının (2018) araştırmasında da benzer bulgu bildirilmiştir [31]. Ayrıca öğrencilerin anne ve babası ortaokul ve daha düşük eğitime sahip olanların lise ve üzeri eğitime sahip olanlara göre TCRTÖ toplam puanı daha yüksek ve aralarındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Aydın ve arkadaşlarının (2016) araştırmasında babanın eğitim durumu düşük olanların daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu, Zeyneloğlu'nun (2008) araştırmasında da düşük eğitimli annelerin daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu bildirilmiştir. Yapılan araştırmalar kadınların ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rolü gelişiminde anne babayı rol model aldığını göstermektedir [18 ve 19]. Bu nedenle bireylere toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi bakış açısını kazandırma konusunda anne-babanın bilinçlendirilmesi önemlidir. Ancak araştırma bulgusu var olan literatür bilgisinden farklı olarak geniş ailede yaşayan, en uzun süre ilçe ve köyde yaşayan, anne ve babası ortaokul altında eğitimi olanların daha eşitlikçi yani TCRTÖ toplam puanı daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuçlar bireyin toplumsal cinsiyet algısının, yaşadığı yer ve ailenin eğitiminden çok ailenin benimsediği toplumsal cinsiyet algısından etkilenmekte olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca öğrencilerin kardeşi olma, mezun olduğu lise ve mesleği isteyerek seçme durumu ile toplumsal cinsiyet ölçeği tutum puanı arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

5.SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Araştırmada öğrencilerin genel anlamda eşitlikçi tutuma sahip olduğu, kız ve erkek öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin farklı tutum içinde oldukları belirlenmiştir. Özellikle kız öğrencilerin, yaş ve sınıfları daha büyük olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun daha eşitlikçi olduğu bulunmuştur. Bu sonuçtan hareketle; gençlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin farkındalıklarını artırmak amacıyla tüm eğitim kurumlarında konuyla ilgili eğitimler planlanmalıdır. Böylelikle sağlık alanında eğitim alan öğrencilerin gelecekte hizmet verdiği bireylerin eşitlikçi bakış açısına sahip olmalarında yol gösterici olmaları ve kadınlarda cinsiyet ayrımcılığının en çok yapıldığı üreme sağlığı alanında bilinçlendirilmesi önemlidir. Toplumsal cinsiyet rollerindeki eşitsizliğin sadece kadınlara yönelik olmaktan çok toplumun tamamına yönelik bir sorun olduğunun bilincinde olarak, mücadele edilmesi gerekmektedir. Toplumun bilinçlendirilmesinde planlanacak eğitimlerin toplumun tüm kesimlerine hitap etmesi ve yapılacak eğitimlerde kültürün etkisinin de dikkate alınması önemlidir. Ayrıca sosyal medya, kitle iletişim araçları toplumun bu konudaki farkındalığını olumlu yönde artırmak amacıyla kullanılmalıdır.

NOT (NOTICE)

Bu çalışma 5-8 Eylül 2018 tarihinde Priştine-Kosova'da düzenlenen 3rd International Science Symposium (ISS2018) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Esen, E., Siyez, D.M., Soylu, Y. ve Demirgürz, G., (2017). Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Algısının Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi. E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, Cilt:8, Sayı:1, ss:46-63. DOI:10.19160/5000197327.

2. Çelikkaleli, Ö. ve Avcı, R., (2016). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine Göre Bağlanma Biçimlerinin İncelenmesi. Bilgisayar ve Eğitim Araştırmaları Dergisi, Cilt:7, Sayı:4, ss:103-123. DOI:10.18009/jcer.02509
3. Alptekin, D., (2014). Çelişik Duygularda Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı Sorgusu: Üniversite Gençliğinin Cinsiyet Algısına Dair Bir Araştırma. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:32, ss:203-211.
4. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP). Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri. Erişim Tarihi: 10.12.2018 Erişim Adresi: <http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/sustainable-development-goals.html>.
5. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), (2018). İnsani Gelişme Endeksi ve Endikatörleri Raporu 2018, Selim Jahan, Erişim Tarihi: 03.12.2018, file:///C:/Users/user/Downloads/2018_Human_Development_Statistical_Update.pdf
6. World Economic Forum. The Global Gender Gap Report, (2017). Erişim Tarihi: 04.12.2018, http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2017.pdf
7. Özaydınlık, K., (2014). Toplumsal Cinsiyet Temelinde Türkiye’de Kadın ve Eğitim. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, Cilt:33, ss:93-112. DOI: <http://dx.doi.org/10.21560/spcd.03093>
8. Turan, N., Öztürk, A., Kaya, H., ve Aştı, T.A., (2011). Toplumsal Cinsiyet ve Hemşirelik. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, Cilt:4, Sayı:1, ss:167-173.
9. Akın, A., (2007). Toplumsal Cinsiyet (Gender) Ayrımcılığı ve Sağlık. Toplum Hekimliği Bülteni, Cilt:26, Sayı:2, ss:1-9.
10. Aylaz, R., Güneş, G., Uzun, Ö. ve Ünal, S., (2014). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rolüne Yönelik Görüşleri. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi (STED), Cilt:23, Sayı:5, ss:183-189.
11. Aştı, N., (2009). Cinsiyet Sosyalleşimi ve Hemşireliğe Yansımaları. 12. Ulusal Hemşirelik Kongresi. Sivas, Bildiri Kitabı, ss:70-77.
12. Gündüz, H.G., Tarhan, S. ve Kılıç, Z., (2015). Toplumsal Cinsiyete Dayalı Meslek Seçimlerine Yönelik Tutum Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4(1):21-33. Doi:10.14686/BUEFAD.2015111012.
13. Kahraman, A.B., Tunçdemir, N.O. ve Özcan, A., (2015). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Hemşirelik Bölümünde Öğrenim Gören Erkek Öğrencilerin Mesleğe Yönelik Algıları. Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, Cilt:18, Sayı:2, ss:108-144.
14. Sarı, Ö., (2011). Toplumsal Cinsiyet ve Mesleki Rol İlişkisi: Hemşirelik Bölümünde Okuyan Erkek Öğrenciler Örneği. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:2, ss:493-504.
15. Türkiye Cumhuriyeti Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı. Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu (2018). Erişim Tarihi: 07.12.2018, <https://www.osym.gov.tr/TR,15240/2018-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html>
16. Yıldırım, F., Çelik, P., Özmen, C., Erol, S., Üst, Z.D., ve Özkan, H., (2014). Ebelik Bölümü Öğrencilerinin Ebelik Mesleğinde Erkeklerin Yer Almasına İlişkin Görüşleri. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, Cilt:3, Sayı:1, ss:646-655.
17. Şen, S., Bolsoy, N., Ulaş, S.C. ve Köken S., (2015). Manisa Kent Merkezinde Yaşayan Gebe Kadınların Erkeklerin Ebe Olması Fikrine

- Bakış Açıları. 2. Uluslararası & 6. Ulusal Ebelik Öğrencileri Kongresi. İstanbul: Bildiriler Kitabı.
18. Aydın, M., Bekar, E.Ö., Gören, Ş.Y. ve Sungur, M.A., (2016). Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:16, Sayı:1, ss:223-242.
  19. Zeyneloğlu, S., (2008). Ankara'da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
  20. Bekleviç, A.Ç. ve Kıran, S., (2017). Bir Üniversite Hastanesi Araştırma Görevlilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği ve Çalışma Yaşamında Toplumsal Cinsiyet Rollerine Algısının Değerlendirilmesi. BEÜ Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Hemşirelik Hizmetleri Müdürlüğü Bilimsel Çalışmalar Dergisi, ss:29-37.
  21. Berkery, E., Tiernan, S., and Morley, M., (2016). The Relationship Between Gender Role Stereotypes and Requisite Managerial Characteristics: The case of Nursing and Midwifery Professionals: A Response To Lalor. Journal of Nursing Management. Cilt:24, Sayı:8, ss:1137-1140.
  22. Çelik, S.A., Pasinlioğlu, T., Tan, G. ve Koyuncu, H., (2013). Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Eşitliği Tutumlarının Belirlenmesi. F.N. Hemşirelik Dergisi, Cilt:21, Sayı:3, ss:181-186.
  23. Kalaycı, N., Hayırsever, F. ve Özcan, F.Z., (2012). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Algıları. 2. Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi. Bolu, Bildiri Kitabı.
  24. Seçgin, F. ve Tural, A., (2011). Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. E-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences, Cilt:6, sayı:4, ss:2446-2458.
  25. Öngen, B. ve Aytaç, S., (2013). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Değerleri İlişkisi. Sosyoloji Konferansları, Cilt:42, Sayı:2, ss:1-18.
  26. Uji, M., Shono, M., Shikai, N., Hiramura, H., and Kitamura, T., (2006). Egalitarian Sex Role Attitudes Among Japanese Human Service Professionals: Confirmatory Factor Analytic Study. Psychiatry and Clinical Neurosciences, sayı:60, ss:296-302. doi:10.1111/j.1440-1819.2006.01505.x.
  27. Atış, F., (2010). Ebelik/ Hemşirelik 1. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
  28. Uzun, Z., Erdem, S., Güç, K., Uzun, A.Ş., and Erdem, E., (2017). The Effect of Education on Gender Perception and Gender Role Attitudes: An Experimental Study. Journal of Human Sciences, Cilt:14, sayı:1 ss:678-693.
  29. Ünal, F., Tarhan, S. ve Köksal, E.D., (2017). Toplumsal Cinsiyet Algısını Yordamada Cinsiyet, Sınıf, Bölüm ve Toplumsal Cinsiyet Oluşumunun Rolü. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:6, Sayı:1, ss:227-236. Doi:10.14686/buefad.287496.
  30. Pesen, A., Kara, İ., Kale, M. ve Abbak, B.S., (2016). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algısı İle Çatışma ve Şiddete İlişkin Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi. Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, Cilt:6, Sayı:11, ss:325-339.

-
31. Gönenç, İ.M., Topuz, Ş., Sezer, N.Y., Yılmaz, S. ve Duman, N.B., (2018). Toplumsal Cinsiyet Dersinin Toplumsal Cinsiyet Algısına Etkisi. Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi, Cilt:7, Sayı:1, ss:22-29.